

ДІДИК

Андрій Миколайович
Andrii.M.Didyk@gmail.com

к.е.н., здобувач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва, Національний університет "Львівська політехніка", Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

УДК 334.71:[33.02+316.4.063]

ІННОВАЦІЙНА ДИНАМІКА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ПОЛІВЕКТОРНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

INNOVATION DYNAMICS AS AN ELEMENT OF MULTI-VECTOR DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

У статті обґрунтована важливість та необхідність застосування динамічного підходу до управління інноваційними процесами підприємств для забезпечення їхнього полікритеріального розвитку з використанням інноваційних важелів, а також розвинуто трактування поняття інноваційної динаміки як елементу системи такого полівекторного розвитку.

В статті обґрунтована важливість і необхідність застосування динамічного підходу до управління інноваційними процесами підприємств для забезпечення їхнього полікритеріального розвитку з використанням інноваційних важелів, а також розвинуто трактування поняття інноваційної динаміки як елементу системи такого полівекторного розвитку.

The article proves the importance and necessity to applying the dynamic approach to the management of innovation processes of enterprises to ensure their multi-vector development using innovative levers. The article also develops the interpretation of the concept of innovation as part of the system multi-vector development of enterprises.

Ключові слова: інноваційна динаміка, інновації, підприємство, полівекторний розвиток, розвиток

Ключевые слова: инновационная динамика, инновации, предприятие, поливекторное развитие, развитие

Keywords: innovation dynamics, innovation, enterprise, multi-vector development, development

ВСТУП

Окрім інвестиційних та податкових інструментів полівекторний розвиток підприємств забезпечується також різними інноваційними важелями. Взагалі, як неодноразово доведено теорією і практикою, інновації та інноваційний розвиток є невід'ємною передумовою ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки. Підприємства впроваджують інновації для збереження і покращення своїх ринкових позицій, здобуття нових ринків збуту продукції, підвищення рівня конкурентоспроможності, формування стратегічної позиції на ринку тощо. Інновації та інноваційні рішення – це також передумова підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання загалом.

Проблеми розгляду різних інноваційних елементів у системі полівекторного розвитку підприємств розглядають у своїй праці чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто виокремити праці І. Александрова, І. Алексєєва, І. Балабанова, В. Бандурова, В. Белінської, І. Бланка, Б. Буркинського, В. Василенка, В. Гесця, Н. Гончарової, Ю. Гончарова, В. Захарченка, С. Ілляшенка, О. Кузьміна, О. Мельник, Л. Михайлової, Й. Петровича, А. Савчука, І. Скворцова, В. Соловйова, П. Харіва,

Н. Чухрай, І. Школи, А. Яковлєва та ін. Разом з тим, слід зауважити, що інновації та інноваційні рішення у сфері забезпечення полівекторного розвитку підприємств є не статичним, а динамічним явищем. Це пояснюється, зокрема, тим, що т. зв. рушійною силою інноваційних перетворень є безперервна динамічна діяльність у напрямку пошуку нових ринків збуту, аналізування поточного і майбутнього конкурентного середовища, вивчення й аналізування динамічних потреб споживачів, моніторинг інноваційних рішень конкурентів тощо. Відтак, актуалізується необхідність застосування динамічного підходу до управління інноваціями підприємств і використання поняття «інноваційна динаміка» для окреслення взаємозв'язку між інноваційними процесами та динамічністю. Теоретичне обґрунтування сутності цього поняття є важливою і необхідною передумовою розроблення моделі забезпечення такої динаміки на підприємствах. Зазначена проблема набуває ще більшої значущості в умовах, коли для діагностування інноваційної діяльності підприємств застосовуються здебільшого статичні методики і підходи. Разом з тим, сьогодення потребує зміни традиційних підходів до управління інноваційними процесами підприємств з акцентом на динамічний чинник. Підприємствам у цьому напрямку важливо не просто констатувати факти, а використовувати

інструментарій динамічного аналізування із прогнозуванням можливих траєкторій змін інноваційного середовища.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є обґрунтування важливості та необхідності застосування динамічного підходу до управління інноваційними процесами підприємств для забезпечення їхнього полікритеріального розвитку з використанням інноваційних важелів, а також розвиток трактування поняття інноваційної динаміки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для вирішення окреслених завдань у роботі були застосовані різні методи дослідження, а саме: морфологічного аналізу – для уточнення понятійно-категорійного апарату за проблемою; системного підходу – для розгляду проблеми виокремлення інноваційної динаміки як елемента системи полівекторного розвитку підприємств; порівняння – для ідентифікування ретроспективного та теперішнього стану управління інноваційними процесами на підприємствах; експертних оцінок й емпіричного дослідження – для прогнозування подальшого розвитку інноваційної підсистеми полівекторного розвитку підприємств.

РЕЗУЛЬТАТИ

Як свідчить досвід успішних країн, інноваційні рішення потрібні різним компаніям незалежно від величини чи етапу їхнього життєвого циклу. Інноваційне бачення розвитку повинно бути закладено в стратегії підприємства, а також в стратегічних та тактичних цілях. Без інновацій суб'єктам підприємницької діяльності складно (а нерідко навіть неможливо) успішно конкурувати на глобальних ринках.

Слід зауважити, що поняття «динаміка» доволі часто вживається у економічних наукових дослідженнях вітчизняних та іноземних авторів. Варто звернути увагу і на те, що у вітчизняних словникових виданнях це поняття трактується з позиції ходу розвитку, зміни якогось явища [6]. Чимало напрацювань у науковій літературі стосується поняття конкурентної динаміки підприємств. Як слушно зазначають Д. Гергерт та Д.Г. Артем'єв [2, с. 6], це поняття розглядається з різних точок зору, починаючи від досліджень конкуренції у боротьбі за виживання і закінчуючи теоретико-ігровими моделями різних конкуруючих процесів. З позиції Т.О. Загорної [4-5] поняття конкурентної динаміки трактується як процес «адаптації учасників конкурентної боротьби до якісних і/або кількісних змін елементів і структури конкурентного механізму, заснований на взаємодії суб'єктів конкуренції та такий, що відображає ступінь їх готовності до умов, характеристик і параметрів конкурентного процесу». У роботі [1, с. 41] під цим поняттям розуміють «дослідження міжфірмового суперництва, що базується на конкурентних діях і зворотних реакція, дослідження стратегічного та організаційного оточення, а також рушійних сил та наслідків конкуренції».

Розглядаючи на основі вищеведеного аналізоване поняття інноваційної динаміки, слід акцентувати увагу на тому, що воно дає змогу зрозуміти поведінку підприємств в інноваційному середовищі. В основі цього поняття – конкретні дії та реакції суб'єктів підприємницької діяльності на зміни середовища функціонування. Враховуючи наведені у роботі [2, с. 6] положення, варто зауважити, що інноваційна динаміка пов'язана з інноваційним динамічним процесом взаємовпливу підприємств (дія і протидія) один на одного під час пошуку нових ринкових можливостей інноваційного характеру. Характерною ознакою такої динаміки є і те, що вона враховує прогнозування зміни інноваційного середовища та поведінки його учасників.

Узагальнення вищеведеного, а також результати здійснених досліджень дають змогу стверджувати про доцільність трактування поняття інноваційної динаміки з позиції дій та реакцій підприємства на зміну середовища функціонування з метою покращення інноваційної позиції на ринку з урахуванням інноваційної політики держави, а також прогнозування інноваційного середовища та поведінки його суб'єктів.

Необхідність дослідження інноваційної динаміки підприємств обумовлюється насамперед динамічністю і невизначеністю середовища функціонування. Як доведено теорією і практикою, динамічна інноваційна поведінка підприємств є визначальним чинником конкурентних переваг. Суб'єкти підприємницької діяльності повинні могли не тільки адаптуватися, інтегруватися та пристосуватись до зміни чинників інноваційного середовища, але й здійснювати постійний моніторинг своєї інноваційної позиції на ринку як і зрештою здійснювати постійний моніторинг такого середовища.

Враховуючи обґрунтовані у роботах [3; 7; 8] положення, слід зауважити, що у сфері прогнозування інноваційного середовища функціонування можна враховувати різні моделі. Наприклад, однією із таких є запропонована у роботі [Ошибка! **Источник ссылки не найден.**, с. 323] модель «AMS» (інформованість – мотивація – можливості), що у модифікованій формі передбачає можливість реагувати на зміни інноваційного середовища за умов наявності потрібної інформації, належного рівня мотивованості на активні дії, а також володіння необхідними можливостями (навичками та ресурсами) для здійснення цих дій. З урахуванням зазначеного у роботі [Ошибка! **Источник ссылки не найден.**, с. 7], доцільно наголосити, що процеси управління інноваційною динамікою підприємств завжди пов'язані із асиметричністю інформації щодо динаміки інноваційного середовища, тобто різним її сприйняттям різними суб'єктами, що у підсумку впливає на різну їхню реакцію та дії.

ВИСНОВКИ

У статті обґрунтована важливість та необхідність застосування динамічного підходу до управління інноваційними процесами підприємств для забезпечення їхнього полікритеріального розвитку з використанням інноваційних важелів. Це – важлива

передумова ухвалення керівниками і власниками суб'єктів господарської діяльності дієвих управлінських рішень стратегічного та тактичного характеру. Розвинуто трактування поняття інноваційної динаміки, під яким запропоновано розуміти дії та реакції підприємства на зміну середовища функціонування з метою покращення інноваційної позиції на ринку з урахуванням інноваційної політики держави, а також прогнозування інноваційного середовища та поведінки його суб'єктів. Це дає змогу у перспективі подальших досліджень ідентифікувати основні характерні ознаки цього поняття.

Список використаних джерел

1. Войтехович Е.Н. К вопросу об интеграции ресурсной теории и конкурентной динамики / Е.Н. Войтехович // Современные тенденции в экономике и управлении. – 2012. – №13-1. – С. 38-43.
2. Гергерт Д.В. Конкурентная динамика: истории, тенденции и перспективные исследования. Методологический обзор / Д.В. Гергерт, Д.Г. Артемьев // Arg Administrandi. – 2014. – №3. – С. 5-15.
3. Жежуха В.Й. Методологічні положення з формування системи показників діагностики інноваційної складової технологічних процесів промислових підприємств / В.Й. Жежуха // Бізнес Інформ. Науковий журнал. – 2014. – №1. – С. 204-208.
4. Загорна Т.О. Конкурентна динаміка роздрібної торгівлі: теорія, діагностика, моделювання: [монографія] / Т.О. Загорна. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2013. – 463 с.
5. Загорная Т.О. Конкурентная динамика как фактор активизации инновационных процессов в экономике / Т.О. Загорная // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Регіональний розвиток – основа розбудови української держави. – Донецьк: ДоДУУ, 2012. – Т. XIII. – С. 113-125.
6. Словопедія: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/38/53396/378837.html>.
7. Melnyk O.G. Anticipatory enterprise management based on weak signals / O.G. Melnyk, M.Y. Adamiv // Actual Problems of Economics. – 2013. – №1 (139). – С. 32-41.
8. Smith K.G. Competitive Dynamics Research: Critique and Future Directions / K.G. Smith, W.J. Ferrier, H. Ndofor // Handbook of Strategic Management / ed. by M. Hitt, R.E. Freeman, J. Harrison. L.: Blackwell Publishers, 2001. – P. 315-361.